

„Válság és kultúra” konferencia

rezümé

Előadásomban Faludy György munkásságán keresztül szeretném bemutatni a múlt század válságproblematikáját, egy emigráns magyar költő bolyongásaiban, én-konstitúciós aktusaiban, tévedéseiben, megbánásaiban, szégyeneiben és büszkeségeiben.

Faludy György a XX. század nagy erkölcsi, egzisztenciális, társadalmi, kulturális válságainak tanújaként útkereséseivel, sajátos válaszokat adott az individuum előtt álló kérdésekre. Írásaiban tematizálta a kisebbségi lét problémáit, a nemzeti identitás helyzetét a diktatúrákban, a művészet, a művész helyét a globalizált világban épp úgy, mint a kultúra válságát. Lírájában, prózájában megjelenik az emigrált magyarság mindennapjainak ábrázolása, az anyagi jólét mellett érzékelhető elmagányosodás, a beilleszkedni képtelen elszigetelt magyar közösségek sorsa. Plasztikusan ábrázolja az amerikai magyarság családon belüli elidegenedését, amelyben a már Amerikában született első generáció képtelen igazi kapcsolatot teremteni szüleivel, akik sosem tanulták meg megfelelően használni az angol nyelvet, élni az átlag amerikai életet. A történelem elsodorta egymástól az egy fedél alatt élő, mégis idegenként egymás mellett létező apákat fiaiktól. Olyan áthidalhatatlan szakadék nyílt a legközelebbi vérségi kapcsolatokban, amelyben az egyik részről a múlt iránti sóvárgásban élő idősebb generáció képtelen érdemi viszonyrendszert kialakítani gyermekeivel. Faludy munkásságában az ilyen élethelyzetekkel kapcsolatban elfoglalt pozíciója segít megérteni későbbi döntéseinek motivációit. A kérdés, amely minden emigráns életében felmerül: hazatérni vagy idegenben vállalni a megpróbáltatásokat, egy költő számára talán még nagyobb súllyal esik latba, hisz alapvető lételeme a magyar nyelv, amely nélkül a legelemibb létezés értelme válik kétségessé.

Ahogy az anyagi stabilitás, jómódúság egyre inkább kiszorítja a hétköznapiakból az értékekkel telítődött kultúra jelenlétét, úgy látja Faludy is egyre borúsabban az emberiség jövőjét. Kiválóan tematizálja a kultúra tömegcikké válásának problematikáját, a magas és alacsony kultúra határának elmosódását. Megjelenik lírájában a környezetvédelem, az egyén felelőssége a világgal szemben, az érintetlen természet felértékelődése. Írásaiban jól artikulálja az I. Világháború előtti magyar ellenálló értelmiség helyzetét, az emigrációba kényszerült, majd onnét nagy reményekkel hazaérkező, a kommunista rezsimmel kollaboráló, és később annak ellenségévé váló, az eszméből végül kiábrándult individuum küzdelmeit. Munkáiban megfigyelhetők az eszméktől mentes, a társadalmi karakterét levetkőző, önmagát

újraalkotó egyén vívódásai. A problémák előli menekülés, a kiút végül a hedonista, kissé narcisztikus ön-, és világszemléletben mutatkozik meg. A humanista erudíció védvonalai mögött keresett menedéket, miközben saját válságával is szembe kellett néznie: a Rákosi diktatúra idején betöltött szerepe miatt, a Népszava munkatársaként megjelentetett írásai okán.

Az előadásban kitérnék a válság nyelvi vetületeire Faludy lírájában, megvizsgálnám az individuum lehetséges válaszait, reakcióit egy súlyos válságtól sújtott kor kihívásaira. Rámutatnék a jól kimunkált, a lírában markánsan megjelenő boldogságfilozófiájának a befogadói oldalra gyakorolt hatására.

Budapest, 2013-05-03.